

AZ ÚJ EURÓPA IRÁNYÍTÓ ESZMÉI

ÍRTA:

VITÉZ IMRÉDY BÉLA

Különlenyomat az Új Magyarország 1940. évi
151. és 152. számából

BUDAPEST. 1910.

AZ .EGYEDÜL VAGYUNK.. FOLYÓIRAT
KIADVÁNYA.

Az 1940. esztendő a tűz éve. Ez a tűz perzsel és pusztít emberi testet, anyagot, városokat, pusztítja a civilizáció csodálatos alkotásait, de ugyanakkor tisztít és világosít is. Nyomában az európai kultúrának fülledt, nyomott légkörébe életet adó áramlás tör be, kivérzett, elszáradt, élettelen társadalmi és gazdasági rendszerek helyébe új meglátásokon alapuló rend kezd kibontakozni, egyre jobban megvilágosodnak az emberi elmék, a füst lassanként felszáll és a láthatáron új világok képe tárul a látóvá vált szemek elé.

Miben jelentkezik az új világ, mi annak eszmei tartalma, mik a tartópillérei, micsoda társadalmi berendezkedés, milyen gazdasági célkitűzések jellemzik? Mindez kérdés, sejtés, találgatás formájában kavargó közvélemé-

nyünkben. Még nem is olyan régen javában folyt az ijesztgetés, a tünedezőben lévő világ haszonélvezői és bajvívói valami szörnyű, kietlen, embertelen sivatagnak igyekeztek festeni az új világot az „extra Hungariam non est vita“ jelszavával szították a hazafiság lángját, hogy megszokott pecsenyéjüket sütögessék rajta. A másik oldalon ösztönös lelkek lobogtak, akik érezték, vágyták az új világ eljöveteletét, de csak ködösen, elmosódó, imbolygó körvonalakat tudtak felvázolni, amelyektől természetyszerűleg visszahúzódott a polgári biztonság túlzott megbecsülésében felnövekedett érettebb generáció tekintélyes része.

Az események rohanása, a hallatlan eredmények, amelyeket az új világ szellemében berendezkedő birodalmak a régi világ elvein felépült országokkal szemben elértek, rávezettek immár mindenkit, aki egyáltalán tud és hajlandó gondolkozni, hogy az az állami,

társadalmi és gazdasági berendezkedés. amely a XIX. században bevált, a XX. század közepe felé végleg előregegett. megbukott azon a véres vizsgán, amelynek három nagy menete az édesen-bús lengyel őszben, a rideg északi télutón és a szelíden mosolygó francia tavaszban egyaránt kimutatta a régi világ berendezésének elégtelenségét. Egy negatív tanulsággal gazdagabbak lettünk: ami volt, elmúlt, a régi világ napja letűnt és a láthatár másik szélén diadalmasan kél az új nap.

Mit hoz az új nap? Micsoda eszmék sugarai fogják áthevíteni ezt az öreg bolygót, amelynek, úgylátszik, mindig véres öntözésre van szüksége, hogy új termést hozzon?

Két nagy és több kisebb példa áll előttünk, amelyek az életben mutatták meg eredményességüket. Mindegyiknek vannak sajátos vonásai. Vonások, amelyek a faji ösztönök játékát, a történelem tanulságait, a természet, talaj,

éghajlat és az emberek titokzatos összefüggéseit tükrözik. De vannak közös vonások, amelyek az új Európának arculatát, az új világot jellemző erkölcsi, szellemi, anyagi vonatkozásokat már olyan világosan mutatják, hogy iránytűként szolgálhatnak. Iránytűként, mert az új Európában élni csak az tud, a napsugarat a maga számára csak az a nemzet tudja befogni, amely a maga egyéniségét a közös európai történés folyamába ágyazza.

*

Vegyük sorra az új Európa irányító eszméit.

1. *Nacionalizmus*, tudatos felismerése és elismerése annak, hogy az emberiségnek a maga közös munkájában, az elemek megfékezésében, a természet erői fölé kerekedésben, az igazság keresésében, az Isten felé nyújtásban szüksége van tagolódásra és e tagolódás természetes útját a fajokra,

nemzetekre osztlás ténye mutatja meg. Az emberiség fejlődésében a nemzetekre tagoltság értékének tudatos igenlése: ez a mai nacionalizmus. Különbözik tehát az irigység, önhittség nemzetközi megjelenésétől, a sovinizmustól ép úgy, mint ahogy tudatosan szembefordul mindazokkal a nemzetközi irányzatokkal, amelyek a nemzetek és fajok közötti különbség elmosásával a világpolgárság délibábja után futkosnak. Szembehelyezkedik tehát a nemzetközi szabadkőművességgel, amely ennek a világpolgári irányzatnak volt a legkifinomultabb képviselője, ugyanúgy, mint az osztályharcos nevelésű tömegfront hasonló irányzatú mozgalmával, a marxizmussal. De szembehelyezkedik ezen irányzat ösztönös hordozójával, a zsidósággal is, amelynek problémáját végleges és átfogó megoldáshoz akarja juttatni.

Pozitív oldalról nézve ez a nacionalizmus az egyes nemzetek jogainak

kölcsönös tiszteletbentartásara neveli az új nemzedéket. Bizonyára előállnak majd a jövőben is eltolódások a nemzetek között, a népi erőknek, a munkakedvnek, a szorgalomnak, a szellemi és fizikai tehetségeknek, a külső körülményeknek különbözőségei az egyes nemzetek erőit különböző mértékben fogják fokozni, vagy csökkenteni. Talán megtaláljuk a nyitját, miképpen kell a bekövetkező eltolódásoknak megfelelően a nemzetek és államok egymásközti viszonyában az uralmi, területi, gazdasági módosításokat vérontás nélkül végrehajtani, de ha nem, annyit mindenesetre meg tudunk tanulni, hogy az egyes háborúk végén a nemzetek mélyében rejlő valóságos erőtartalékok figyelembevételével és a nemzetek becsületének kímélésével hozzuk létre nagyobb tartósság reményével az új nemzetközi rendet.

2. A közösségi gondolatnak előtérbe nyomulása az egyéni érdekekkel szem-

ben. Alapja ennek az az erkölcsi tartalmú felismerés, hogy az embernek a közösséggel, tehát elsősorban saját fajtájával, nemzetével szemben vannak kötelezettségei, amelyeknek teljesítése rangban megelőzi egyéni vágyainak, törekvéseinek kielégítését. A törvényt a közösség érdeke szabja meg és nem az egyén önzése. Jó és kívánatos az, ami fajtánk és nemzetünk minél több tagjának erkölcsi, szellemi és anyagi emelkedését szolgálja, lelki fejlődését megalapozza, életküzdelmét könnyíti, nem pedig az, ami az egyesnek — mások rovására — nagyobb hatalmat, magasabbfokú jólétet nyújt, vagy akár szellemi javak habzsolására nyújt lehetőséget.

Nem jelent ez a közösségi gondolat falanszteri szürkeséget, nem jelenti az életszínvonalnak sivár egyenlősítését. Az új világ társadalma is tagolt társadalom. Az elit és a tömeg problémájára nem az a válasza, hogy az egy fejfel

kiemelkedők lenyakazásával elégítse ki A tömeget és azután majd néhány zsarnoknak a hatalom polcára ültetése pótolja az elitet és adja a vezetést. Azt sem fogadja el válaszként, hogy elsősorban az elitet kell ápolni és aztán rá lehet bízni, hogy saját jól felfogott érdekében valamiképpen kielégítse, azaz inkább lecsillapítsa a tömeget, mert ebből csak szűkmellű klikkuralom nőhet ki. Válasza kizárólag az lehet, hogy a nemzet népi erőinek roppant tartályából egészséges elvek alapján történjék a tudásban, erkölcsben, felelősségérzetben, nemzeti érzésben egyaránt kiválóak folyton megújuló szelekciója olyképpen, hogy vezetők és vezetettek közt eleven, lüktető áramlás legyen, az elit állandóan egynek érezze magát a tömeggel, a tömeg meg saját jobbik énjének megtestesülését tisztelje a vezetőkben.

Új világ és kasztszellem — tűz és víz. A kasztszellemben ott pusztít a

gőgnek társadalmi mérge, amely egy vélt felsőbbség hamis hitében az élet vizsgáját feleslegesnek tartja. Az új világ ezen a vizsgán mindenkit végigfuttat, de a közösség érdekében a vezetésre termettséget akkor is készséggel elismeri, ha öröklött tulajdonságokon épül fel. Az új eszme elismeri, sőt hirdeti az öröklött tulajdonságok letagadhatatlan létezését, ezzel tehát elismeri azt is, hogy a vezetésben gyakorlott családok leszármazol könnyebben rendelkeznek olyan különleges tulajdonságokkal, amelyek a vezetők helyes kiválasztásánál előnyösen esnek a latba. Érthetetlen ezért, miért találkozunk azokban a rétegekben, amelyeket ma vezető, uralkodó rétegeknek mondanak, annyi aggodalommal, tartózkodással az új világgal szemben. Hiszen bizonyára ép az erkölcsi érzékük, ragaszkodnak fajtájukhoz, van bennük annyi igaz hazafiság, hogy maguknak és fiaiknak vezető szerepet

csak az esetben igényelnek, ha e szerepet jobban tudják betölteni, mint mások. öröklött tulajdonságaik nagy előnyt jelentenek számukra, de ezeket ki kell fejleszteniök és a vezetők kiválasztása során meg kell mérkőzniük azokkal, akikben a vezetés tehetségének isteni szikrája a nemzedékek során először gyült lángra.

Szembeszáll az új világ a rossz értelemben vett tömegember irigységének értékpusztító lázáival is. Nemzet csak úgy tud élni, társadalom csak úgy tud eredményesen dolgozni, ha a természet tanulságait magáévá teszi. A legnagyobb tanulság pedig, hogy a szervezetnek nevéhez híven szervesnek, tagoltnak, differenciáltnak kell lennie, erkölcsi, szellemi és fizikai érték szerint épúgy, mint munkakör és hivatás szerint. Egészséges tömegeből egészséges princípiumok szerint kiemelkedő egészséges vezetők: ez az új idők hatalmas erkölcsi tartalmához egyedül méltó

válasz az elit és tömeg problémájára.

3. *A vérségi kapcsolaton alapuló természetes közösségek, a család, a faj, a nemzetiség tisztelete és védelme.* A természet, az élet egyszerű tanulságainak tisztelete csendült ki már az előző két pontból is. Hogy a közösségi gondolat-hoz az egyszerű ember is eljusson, hogy a nemzetet a maga jelentőségében megértse és átérezze, hogy a társadalmi újjászületés vágya ne torzuljon jakobinus forradalommá, segítségül kell hívunk a vérségi, a faji összetartozásnak ösztönös érzését. A vérség kapcsolata tudatossá téve, megnemesítve, hatalmas társadalmi építő erő. Ez a felismerés egyik legjellegzetesebb vonása az új világnak. A legegyszerűbb vérségi közösségen, a családon, majd a törzsön, a fajtán keresztül a nemzettestet biológiai szempontok figyelembevételével ápolni, összetartani, a közösségi élet egyik alapjává tenni: az emberi együtt-

élésnek olyan szabálya, amelynek alkalmazása nélkül a test és a lélek dualizmusán felépülő jobboldali gondolatról beszélni sem lehet

*

Állam, nemzet, faj viszonya különösen nehéz kérdés ott, ahol a természet törvényei és a történelem tanulságai az államterületet úgy rajzolták meg, hogy nem esik egybe a nemzeti települési területtel. Még kuszáltabbá válik a kép, ha a nemzetet alakító tényezők közül hiányzik az egységes fajiság, vagy legalább is nem alakult ki egymással keveredett különböző *fajoknak* évszázados együttéléséből, vérkeveredéséből, sorsközösségéből és szellemi egymásra hangolódásából olyan egységes *fajta*, amelyet eredeti alkotó faji csoportjaira szétbontani többé nem lehet. A mi helyzetünk ebben a vonatkozásban különösen kényes. A törökidulás után elnéptelenedett Alföldre és lankás vidékekre betelepülő különböző népisé-

gek és az ősi magyarság vérkeveredése vagy elmaradt, vagy nagyon is rövid ideig tartott, hogysen egységbe olvadt magyar fajta tölthetné ki az ország területét. De régebbi, több évszázados zárt települések is megőrizték a Kárpátok medencéjében népi különállásukat. Kialakult a politikai nemzet fogalma, amely különböző népiségeket fogott át és tartott össze a sorsközösségnek, az ebből eredő közös feladatoknak, az egymásra utaltságnak és az egymástól elszakadni nem tudásnak iáncaival. Természeti alapjaként pedig ott állott az olasz fajelméletben is tényezőként elismert „ambiente”, a közös éghajlatnak, a közös tájnak, a magyar föld ugyanazon vitamindús terményeinek a testalkatot, magatartást, idegreakciót, szellemi tevékenységet, nemzedékről-nemzedékre egyre jobban összehangoló hatása.

A politikai nemzetnek hatalmi, társadalmi és gazdasági célkitűzéseit,

életritmusát a számban is, de különösen súlyban vezető réteg, a magyarsághatározta meg. Az Ő vállain nyugodott az államvezetés terhe, ő szabta meg a célokat, amelyekért az államterületnek és népességének erőit latba kellett vetni. Az itt élő népek együttesének közösségi életét a magyarság valóban irányította és vezette. A világháborút megelőző néhány évtizedben azonban kettős változás, mondhatnók törés állt be. A liberális-kapitalista társadalmi és gazdasági rend mindinkább szétzilálta a magyarság vezetésre hivatott rétegeit; a zsidóság asszimilációs lázban égő része a sovinszta magyarkodás szellemét lopta be az igazi vezetési képességekben meggyöngült magyarságba. Ugyanakkor külpolitikai tekintetben a magyarság kénytelen volt tűrni, hogy a monarchia keretében céljait mások szabják meg és sajátos magyar céljai legfeljebb sovány kompromisszumokban jussanak félig-med-

dig érvényre. Nagy nemzeti türelempróba. volt ez hatalmpolitikai vonatkozásban és bizony nem lehet csodálni, hogy a sovinszta hazafiaskodás a 30 milliós magyarság asszimilációs ábrándképével háttérbe szorította az évszázados nemzetiségi tolerancia bevált és a Deák-féle nemzetiségi törvényben új — s akkor korszerű — alakot öltött eszméjét. A magyarság nem tudta a maga állami és nemzeti céljait szuverénül megszabni és a célokhoz vezető utat maga meghatározni, nem voltak meg tehát a kezében azok az eszközök, amelyek vezetési szerep betöltéséhez múlhatatlanul szükségesek. A magyar politika egyre vicinálisabb vágányokra tolódott át, horizontja megszőkül, nem tudta magával ragadni, vinni az itt élő nemzetiségeket, mert magának sem volt szárnyalása. Az osztrák-magyar monarchia beteg nemzetiségi konglomerátuma — a *divide et impera* elv alkalmazásának ez

a pompás talaja — hovatovább beteggé tette a magyar politikai nemzetet is. Tetézte a bajt, hogy a sovinizmusba szédülő hazafiság egy-két botlása ürügyül szolgált a nemzetiségek centrifugális erőinek kifejlesztésére, amelyek végül is a trianoni robbanás áldozatává tették az ezeréves otthont.

Tanulság mindebből hogy a nemzetiségi kérdés helyes megoldásának keresésénél nem a liberalizmus későbbi évtizedeinek gyakor'atához, hanem inkább régi tradíciókhoz kell visszanyúlnunk. Az új világ mindenben a természet rendjének tiszteletén nyugszik. A liberális individualizmus irányzata afelé haladt, hogy az embereket minden fajta közösségből, családból, fajból, nemzetiségből kivetköztesse. s nem vette észre, hogy az államnak és az államban élő társadalomnak a természetes közösségi kapcsolatokat nem szabad megsemmisítenie, sőt a felépítésben segítségül kell hívnia. Vízont

a régmúltat nem lehet egyszerűen új életre kelteni. A patriarchális eszme csillaga is letűnt. Emberek és emberi közösségek egyaránt felnőttek, öntudatosak váltak. A tekintélynek újból és folyton ki kell érdemelnie azt a tiszteletet, azt az elismertetést, amelyre igényt tart. Így van a nemzetiségek közötti viszony szabályozásánál is. A magyarságnak ismét vinnie, vezetnie kell az államot és a nemzetet. Határozott célkitűzésekre van szüksége hatalompolitikai, társadalmi és gazdasági téren egyaránt s ehhez meg kell teremtenie az akaratkialakításnak és a végrehajtásnak a modern élet megkívánta gyorsasággal és szabatosággal működő szervezetét. Tudnia kell, mit akar és tudnia kell akaratát végrehajtani. Ha a magyarság vezetni tudja az állam szekerét, akkor ennek a vezetésnek készséggel alá fogja magát rendelni mindaz a nem magyar fajú, nem magyar nyelvű népiség,

amely az ország határai között él. A nemzetiségek népi sajátosságait megsemmisíteni hiábavaló törekvés volna. Éppen ellenkezőleg, e sajátosságok ápolására meg kell adni a józan lehetőségeket. El kell ismernünk, hogy a nemzetiségek fiainak van sajátos kollektív életük is, de e kollektív életnek és megnyilvánulásainak célja nem elkülönülés, félreállítás, hanem szerves bekapcsolódás abba a nagyobb, magasabbrendű kollektivitásba, amelynek vezetése a magyarság kezében van.

A tágabb értelemben vett magyar társadalom gazdasági és szociális vonatkozásban, nemkülönben a hatalmpolitikai célok szolgálatában egységes közület, amelynek folyton akcióban kell állania. Elernyedés, tespedés, várakozás, iránytalanság egyértelmű azzal, hogy megszűnik a közös lobogó alatt való menetelés, hogy nincs közös élet, amely szervesen összefogná, egységbe olvasztaná a faji, nyelvi, hagyo-

mányi, népi-kultúrai sajátosságokon alapuló külön nemzetiségi életmegnyilvánulásokat. Ha a magyarság felemelkedik hivatása magaslatára, ha meg tudja látni és láttatni az új Európának új magyar birodalmát, ha össze tudja szedni erőit, szervezési készségét, hogy e birodalmat megvalósítsa, akkor nincs aggodalmam, hogy nemzetiségeink készséggel bele fognak illeszkedni a nagy közösségnek egységes életritmusába. De ha nem tudjuk ezt az új, korszerű magyar birodalmat kitervezni és felépíteni, annak egykönnyen szétziillés, kifelé kacsintgatás, szétesés lehet a következménye.

Hogy ebben az egységes akarattól és végrehajtási készségtől áthatott magyar birodalomban minő jogállást, milyen gyakorlati lehetőségeket biztosítunk nemzetiségeinknek, nyelvük, hagyományaik, sajátos népi művelődésük ápolására, — hogy ez az egyesületi jog kereteiben, avagy művelődési

autonómiák alakjában történik-e, amely autonómiák személyi körét és az oda tartozás szabályait, természetesen meg kell állapítani, avagy — zárt települések esetében — területi, kormányzati egységek alakítása kínálkozik-e megoldásnak, mindez olyan kérdés, amelyet alaposan meg kell fontolni és európai távlatba állítva kell megoldáshoz juttatni. Napnál világosabb azonban, hogy a magyarság és a nemzetiségek sokkal könnyebben fogják e munkát elvégezhetni, ha az államot összetartó közös feladatok és célok fentebb jellemzett munkálása megadja az együvé tartozás és szilárd egybekovácsolódás biztonsági érzetét. Ez a teendők sorrendjét is megszabja. A nemzetiségi kérdés eredményes megoldásának előfeltétele, hogy államnak, társadalomnak meglegyenek a maguk egyetemes közösségi céljai, elképzelései és hogy meginduljon az új Európába való bekapcsolódásunknak az a

lúktető, lendületes munkája, amely mindennél szorosabb összetartó kapcsol lesz Szent István birodalmának népei között.

4. *Népi politika folytatása.* Szorosan kapcsolódik ez az irányelv az előzőkhöz. Népi politika nemcsak azt jelenti ugyanis, hogy a népi sajátságok ápolását nemzetiségi vonatkozásban, tehát az államban élő különböző fajú népiségek irányában ismerjük el, hanem jelenti ennek a gondolatnak a mélységek felé való alkalmazását is. Jelenti tehát a népi kultúra elemeinek feltárását, tudatosítását, megbecsülését és a magas kultúrának ezekhez a népi gyökerekhez való kapcsolását. A népi nyelv, irodalom, ének, zene, tánc, a színek és formák játéka, a munkának és a pihenésnek hagyományos alakjai, szokások, mondások, gondolatmenet és gondolkozási formák, erkölcsi magatartás, az igaz, szép és jó értékelési skálái egyaránt feltárásra,

rendszerzésre, megbecsülésre, ápolásra várnak, de egyben nevelésre, irányításra is szorulnak. Fontosságban felér ezzel a nemzettest biológiai szempontok szerinti ápolása, nemcsak a népbetegségek ellen való küzdelem, hanem tudatos egészségügyi, fajvédelmi irányítás és vezetés is, szox^{al} mindaz, amit biológiai szempontokkal is alátámasztott családvédelmi és népvédelmi politikán értünk. Népi politika nincs gazdasági megalapozás, nincs egészséges kiségzisztenciák százazrei nélkül, szerves tartozéka tehát a földbirtokmegoszlásnak népi irányú átalakítása. De a népi politika felöleli egyben a *népi egység* gondolatának érvényesülését is, vagyis egyrészt azt, hogy vezető réteg és vezetettek közé ne meredjenek társadalmi válaszfalakként régi és friss balítéletek, gátlások és megnemértések, másrészt, hogy legyenek intézmények, amelyek az új generációban a népi egység kialakítását

vannak hivatva előmozdítani, mint a munkaszolgálat és a társadalmi különbségeket nem ismerő ifjúsági szervezetek. A vezető rétegekbe emelkedés útjából a népi politika eltávolítja a mesterséges akadályokat, hogy jellem és értelmi képességek, párosulva megfelelő fizikai adottságokkal, a vezető rétegekbe jutásra nyissák meg a lehetőséget.

Nem állhatom meg, hogy e ponton ki ne térjek a gazdasági megújulás személyi vonatkozásainak egyik fontos részére. Amiként a hegyek mélyében a feltáratlan érctelepek, úgy szunnyadnak a falu népének néma százezreiben a gazdasági tehetségek. Parasztságunk tekintélyes részét kemény céltudatosság, szorgalom, igénytelenség, kockázatvállalás, az újrakezdés bátorsága jellemzik, szóval olyan tulajdonságok, amelyek egy szerencsétlen társadalmi felfogás és az urizálást dédelgető álmagyar irodalom

hatása alatt jórészt veszendőbe mentek régi középosztályunkból. Ezért a zsidókérdés gazdasági részét nem lehet másképpen megoldani, mint olyan népi politikával, mely éppen a gazdasági posztokra teszi lehetővé a friss népi erők előretörését.

5. *A munka és a tőke viszonyának gyökeres revíziója, a munka elsőbbsége.* A gazdasági élet tengelyévé a munka válik. Nem élünk a világ olyan helyén, hol a datolyapálma alá fekkentünk és várhatnók, míg a természet erői a gyümölcsöt a szánkba pottyantják. A föld termőereje, a természet körforgása, a föld mélyében rejlő kincsek, mind az TJristen ajándékai, ami ezen kívül gazdasági értéket teremt, az mind munka. Ősök munkája az a tőke is, amellyel a mai termelés folyik. Erre a tőkére, amely felhalmozódott munka eredménye, épügy, mint a tőkegazdálkodási termelési rend mérnöki. pénztechnikai és egyéb vívmá-

nyaira az új termelési rendnek is szüksége van, persze módosítva, átalakítva, a maga képére és hasonlatosságára idomítva; de a lényeg, a cél: minden munkaerőt produktív munkába állítani, — minden egyéb csak e tengely körül forog. És ez kifejezésre jut a munkának társadalmi és gazdasági helyzetében, tehát erkölcsi megbecsülésében és anyagi ellenértékének meghatározásában.

Család nincs a családról való gondoskodás nélkül, nincs a jövőre való gondolás nélkül. A takarékoságnak és az egyéni tőkének lesz hát szerepe a jövőben is. De a társadalmi berendezkedés folytán, amely a munkát helyezi előtérbe, a munkaerő kihasználása magának az új társadalomnak alapvető célkitűzése. A család, az utód biztonságát elsősorban ez az új közösségi rend adja meg, s ezért a családfőnek a családról való gondoskodása mérsékeltebb keretek közé szorulhat.

Tőke marad egyéni és közületi rendelkezés alatt egyaránt, de megtörténik a szakítás azzal a felfogással, amely összetéveszti a tőke tulajdoni megoszlását a tőke funkcióival, amely a tőke pusztulásáról beszél ott, ahol egyesek kezéből kiesik és nem nézi azt, hogy ugyanaz a tőkejóság, vagy más azzal egyenértékű tőkejóság ugyanakkor funkcióba lép, de olyképpen, hogy másoknak, sokaknak, esetleg a köziiületnek rendelkezése alatt áll.

Az egyéni kézben végbemenő nagy tőke-akkumulációk napja leáldozott, előtérbe lép a kisember áldozatos takarékossága, melyet egy tökéletesebb hiteltechnika hatványoz meg erőiben.

6. *A szociális igazság érvényesítése.*
 A szociális fejlődés és kiegyenlítés szolgálata — a szociális igazság érvényesítésének és nem a jótékonykodásnak a jegyében — egyik legjellegzetesebb vonása az új rendnek. Folyik ez az emberek és emberi tevékenységek

értékelésének új rendjéből, amely a közösségnek, tehát a nemzetnek tett szolgálat hasznossága szerint állítja fel a maga értékelési sorát. Különbségek mindig lesznek az emberek között, megszolgált különbségek elismerése nélkül szerves társadalmi élet el sem képzelhető; de a jövedelem és vagyonomegoszlás terén a kirívó egyenlőtlen-ségeket fokozatos, céltudatos politikával vissza kell fejleszteni. A legközelebbi évtizedek gazdasági és szociális erőfeszítései arra fognak irányulni, hogy a legszélesebb népi rétegeknek nyissák meg a szellemi, erkölcsi és anyagi emelkedés lehetőségét. Ennek a törekvésnek a konzekvenciáit határozott céltudatossággal vonja le az új rend; levonja az iskolapolitika, a művelődési politika, a szellemi irányítás, az árpolitika, a hitelnyújtás, a termeléspolitika. (szabványosítás), az adópolitika. bérpolitika (családi bérek és fizetések rendszere) minden területén.

A lelki sebeket, amelyeket az egyik oldalon a kasztszerűség, gőg és lenézés, a másik oldalon pedig a tömegembernek nevezett rétegek irigysége és elvakultsága ütött, csak ezen az úton lehet behegeszteni. Nem elég a faji érzés felébresztése, nem elég a sorsközösség' tudatosítása, társadalompolitikai alátámasztás nélkül, a szociális igazság követelményeinek érvényesítése nélkül a népi egységben összeolvadást nem lehet elérni.

7. *Hivatások szerint tagolt gazdasági munkarend.* A társadalmi munkának, főleg gazdasági vonatkozásban rendre van szüksége. Ezt a rendet nem biztosítja a tőkének és a vállalkozásnak korlátlan uralma a termelési tényezők fölött, ez a rend nem lehet a liberalizmusnak az egyéni erők képzelte összjátékára alapított úgynevezett rendszere. De nem lehet a kései kapitalizmusban kialakult osztályharcos szembenállás hintajátéka sem, a

szembenálló táborok szüntelen politikai és gazdasági csatározása, amely végeredményben a munkafegyelmet ássa alá és azokra a bomlási tünetekre vezet, amelyek a francia demokrácia bukásában és azt megelőzőleg a vveimari Németország tehetetlenségében jutottak szembetűnően kifejezésre. Az új rend itt ismét a természetes és egyszerű megoldáshoz nyúl. A társadalomnak tagoltságra van szüksége, hogy a gazdálkodás rendben folyjék és ez a tagoltság legtermészetesebben a gazdálkodásban elfoglalt szerep, tehát a foglalkozás, a hivatás szerint alakítható ki. Ezt hirdetik a pápai enciklikák, ez valósul meg az olasz korporációs rendszerben és ugyanez az elgondolás érvényesül a német gazdasági élet berendezésében is. Lehetetlen fenntartani azt a helyzetet, ahol az államhatalom irányítást vár a munkaadók törvényes, még inkább azok szabad érdekképvisel-

letétől. Lehetetlen fenntartani a munkásnak a függését baloldali szakszervezetek kényétől-kedvétől. Lehetetlen, hogy a gazdasági életet tőkés, vállalkozó, érdekképviseleti bürokrácia, szakszervezeti titkárságok rángassák jobbra-balra s az államhatalom csak a bölcs kiegyenlítés sokszor hiábavaló és legtöbbnyire elkésett szerepére vállalkozzék. Keménykezű irányításra van itt is szükség és élesen kirajzolt szervezetre, amelyet célszerű kizárólagossági joggal felruházni és amelyben azután érvényesülést kell engedni a hivatási szervezetben megnyilatkozó szakértő autonóm erőeknek. Az összhangot mindig az összesség érdekeit képviselő államhatalom köteles biztosítani és pedig nemcsak a már megtörtént hibáknak utólagos kiigazításával, hanem állandó érintkezéssel, tapintatos befolyásolással és céltudatos irányítással.

8. Szükségszerű folyamánya e társadalmi berendezkedési elveknek, hogy

erős és állandósult központi hatalom tartsa kezében az államvezetést és a társadalom kulturális, gazdasági és szociális életmegnyilvánulásainak irányítását. Az új állami berendezések jellegzetessége a kormányzatnak, tehát a végrehajtó hatalom letéteményesének nagyobb függetlensége a törvényhozói hatalomtól, amiben kifejezésre jut és szankcionálódik az a folyamat, amely az állami élet súlypontját a törvényhozói hatalomtól a végrehajtó hatalom felé tolja el. Lehetőség céltudatos gazdaságpolitikát, társadalompolitikát, művelődési politikát folytatni, ha annak irányai a parlamenti számarányok esetlegességeitől függenek. Nemcsak az irányváltások ténye, hanem már maga az irányváltások lehetőségétől való félelem, vagy az arra spekulálás sírásója a hosszú látra tervezésnek és a céltudatos végrehajtásnak. Kell azonban, hogy a központi hatalom fel legyen

szerelve a szakértelmen kívül a korszerű szervezettség minden vívmányával. Előtérbe nyomul tehát a szakszerűséget, az irányítást, a következetes végrehajtást és az ellenőrzést biztosító polgári vezérkar gondolata. Fokozott jelentőséget nyer a tisztviselői képzés, utánpótlás és a vezetők kiválasztása. Centralizáció az irányításban és ellenőrzésben, decentralizáció a végrehajtásban, ennek megfelelően gazdasági téren a hivatási rendek szerveinek bekapcsolása a közigazgatási munkába, a szociális igazgatásban pedig önkéntes munkaerők közreműködésének nobile officium formájában jelentkező igénybevétele, jellemzői az új állami rendnek.

Elválaszthatatlan követelmény a törvényhozó hatalom gyakorlásának, a törvényhozói szervek összetételének és működésének mélyreható reformja. A végrehajtó hatalom nagyobb függetlensége a törvényhozó hatalomtól ter-

mészetszerűen háttérbe szorítja a parlamenti váltógazdaság gondolatán alapuló pártok és frakciók szerepét. A nemzeti akaratot nem annyira a megmerevedő, pártprogramokat doktriner csökönnyösséggel képviselő pártok, mint inkább a törvényhozók ismeretei és lelkiismerete alakítják ki. E törvényhozói ismeretek, részben helyi, részben hivatási ismeretek lehetnek. Egyrészt a területi együttélésből eredő kapcsolatok és közös érdekek egybefűzte csoportoknak, másrészt a hivatások szerint együvé tartozó csoportoknak képviselői fogják tehát egy vagy két tanácskozó testületben a nemzeti akaratot kialakítani. A nemzeti önkormányzat, az alkotmányosság, amelyre olyan büszkék vagyunk, csak akkor lesz élő valóság, ha a változó korok változó igényeihez alkalmazkodik. Az alkotmányban a szellem a lényeges, a történelmi alkotmány nem egyéb, mint a történelem folyamán változó formában

kitapintható nemzeti akarat megnyilvánulásának a viszonyokhoz, a helyzethez mindig ruganyosan alkalmazkodó lehetővé tétele. Aki a formákhoz ragaszkodik, a lelket öli meg benne. Az 1848-ban megalapozott formákhoz való ragaszkodás nem az alkotmányhoz való ragaszkodást, hanem azon korszak társadalmi és gazdasági rendszeréhez való ragaszkodást jelenti. Ez a rendszer pedig leáldozott, és épp az alkotmányosság és a nemzeti önkormányzat érdekében alkotmányjogi kifejezési formái is revízióra szorulnak.

Az állam irányítói kell, hogy a nemzet konszenzusára támaszkodjanak. Érett nemzetet meg kell győzni, s ezért a szellemi irányítás, a nevelés és felvilágosítás és ennek révén a nemzet lelki egységének megóvása és megszilárdítása kimagasló fontosságot nyernek.

9. *Tervszerűen irányított gazdálkodás* az egyéni nyereségen és a piaci

ármechanizmuson felépülő liberális tőkegazdálkodás helyett. Nem jelenti ez, hogy az egyéni gazdasági tevékenység ezentúl a kapott parancsok végrehajtásában merül ki. Jelenti ellenben kereteknek a megszabását, amelyeket kitölteni az egyéni gazdálkodásnak a feladata és amely kereteken belül a leleményesség, a tudás, szorgalom, megfogja teremni a maga gyümölcsét. Lesz bizonyára a gazdálkodásnak — mint ahogy mindig volt — olyan köre, amely közületi kezelés vagy merev irányítás alatt áll, például kényszertársulások, termelési kontingensek és hasonló megkötések alakjában. Minden valószínűség szerint ez a kör bővülni fog és alapvető gazdálkodási tevékenységek, mint például az energiagazdálkodás, vagy bizonyos standard tömegcikkék előállítása is ebbe a körbe fognak bevonatni. Meg kell szünnie továbbá az egyéni gazdálkodásban még oly gyakran ta-

pasztalható fegyelmezetlenségnek, mely néha tudva-akarva, néha tudatlanul, szembehelyezkedik a közösségi szükségletek (és pedig nemcsak a közületi, állami, városi stb., hanem a fontosabb tömegszükségletek) fedezésének leghelyesebb módozataival, nyilvánuljon meg ez a szembehelyezkedés akár a földnek, vagy termelő eszközöknek paragon hevertetésében, akár a gazdaságosság követelményeinek figyelmen kívül hagyásában, akár munkaadók vagy munkavállalók antiszociális, illetve közösségellenes magatartásában.

Az irányított nemzeti gazdálkodásokon épül majd fel az *a nagyvonalú nemzetközi gazdasági együttműködés*, amelynek tervszerűsége a földrajzi, gazdasági, népi és történeti adottságokon fog nyugodni. Világos, hogy ennek is megvan a maga természetes útja, előbb ki keli alakulnia s talán a közeli időkben a körülmények hatása alatt hamarosan ki is fog alakulni e

regionálisan összefüggő államoknak, majd az európai államoknak gazdasági szolidaritása.

Az új gazdasági világ működését még nem látjuk világosan, de annyit sejthetünk belőle, hogy a régi liberális-kapitalista gazdasági rendnek számos alapvető fogalma vagy értelmetlenné válik, vagy lényegesen változott értelmet nyer. Váltóárfolyamok közti devizaarbitrázs és az aranyvaluta rendszer sokféle sallangja talán csak gazdaság-történeti tankönyvekben fognak majd szerepelni. A gazdálkodás vissza fog térni egészséges alapjaira, a legkedvezőbb termelési feltételek felkutatására és érvényesítésére s a termelés, valamint a fogyasztás minél egyszerűbb, minél közvetlenebb egyensúlyozására. A javak termelésének és értékesítésének, a szükségleteknek és a fogyasztásnak ebben a tervszerű összehangolásában milyen más jelentőséget fognak nyerni a vámkérdések is!

10. Mindezeknek a mélyén erkölcsi vonatkozásban az egyén és a közösség viszonyának gyökeres változása rejlik. A liberális tanítással szemben, hogy az egyéni javak összességéből áll elő a közjó, itt más tétel áll: *az egyénnek a közösség alá rendeléséből, az áldozat vállalásából áll elő a közösségnek a java és a közösség javán keresztül nyílik meg a benne élő egyén boldogulásának igazi, tartós biztonságot nyújtó lit ja.* Ehhez az alárendeléshez persze *fegyelem* kell. Kell lelki magatartásban és külső megnyilatkozásban egyaránt az áldozat és fegyelem szellemét megtestesítő katonás életforma, kell háborúban épügy, mint békében heroizmus, tehát lemondás, önlegyőzés és a küzdelemnek vállalása. Nem annyira a külső fegyelmezés, rendtartás eszközei, sokkal, de sokkal inkább a lélek belső fegyelme, a meggyőződésből, átélésből fakadó *odaadás* adják az új rend összetartó erejét. Mindez

nagy belső reformot, nagy belső megtisztulást igényel, amely csak a léleknek mindenek végső okához, az Isten-séghez való kapcsolásában található meg igazi indítékát. A *tekintély* elve, mely a felvázolt irányító gondolatokat végigkíséri, így kap szilárd őstalajt maga alá. Nincs tehát okunk félteni az új idők igazi szellemétől az istenhitet és a vallásosságot. Vannak talán fájdalmas ütközések, de a történés mélyén meg lehet hallani az új világ lelkének összecsendülését az örök igazságkeresés leikévé

Íme: ezek az új irányító eszmék, amelyek nyomán el kell indulnunk. Ez a magyar történelem parancsa, magyar hivatást csak ezeknek a gondolatoknak valóraváltásával tölthetünk be az új Európában. *Összefüggő egészet* alkotnak ezek az irányító eszmék, vá-

lógatni köztük, egyiket-másikat elfogadni, másokat ismét elvetni nem leltet. Különösen torz és veszélyes kísérlet volna a külsőséges formákat ellesni, tekintélyuralmat mímelni a belső tartalom őszinte és maradéktalan vállalása nélkül, — e mímelésből csak színpadi produkció válhatnék, operett vagy tragédia. De nem látom, hol volnának olyan pontok, amelyeket ösztönös magyarságunk és évezredes kereszténységünk nem tehetne magáévá. Késznek szép számmal, lesznek közöttünk, akiknek egyéni, családi lemondást, anyagi vagy társadalmi áldozatot jelent az új útra lépés. De ez kisebbség. És amellet e kisebbség, ahogy mondani szokták, elit. Az elitnek pedig legfőbb kötelessége az önzetlen szolgálat, történelmi fordulópontokon pedig az önfeláldozás. Akkor lesz életük örök, akkor lesz példájuk jövő generációk felrázója, csilloga és irányítója, ha elit-voltuknak

ezt a parancsai megértik. A nemzet megérti a neki szóló parancsot s mint-hogy élni akar, az új útra rá fog lépni. Nem fog nehezére esni sem neki. sem pedig a Vezérnek, aki húsz éve. hogy elsőnek tört csapást abban az irányban, amerre most az új Európa útjai futnak.

Az új világ formálásához nagy *hit* kell. Vezetők és vezetettek hite egyaránt.

Vezetni csak azok tudnak, akiknek hitük van, akik nemcsak eszükkel értik, hanem szívükkel érzik és ösztöneikkel átélik az új Európának és benne a készülő új Magyarországnak a hívását, akik ezt a hegyet mozgató hitet a vezetettekben, a nemzet millióiban ébreszteni és ébrentartani tudják.

Az örök magyar hivatás új feladatok elé állít. Ezeket az új feladatokat az anyagiasság béklyóiból kiszabaduló új vezető nemzedék fogja végleg megoldani, szerzetesi szigorral végrehaj-

tott közéleti tisztasággal, mélységes magyarsággal és új európaisággal. A magyar léleknek azzal a tüzével, amelynek lobogását az 1940-ik esztendő égis nyúló láng-oszlopai között is észre kell, hogy vegye az emberiség.